

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 11 maja 2020 r.

BADK.DPK.133.59.2020 MKo

P10-31/20	Data wpływu petycji 27 i 28 lutego 2020 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 6 maja 2020 r.

UAKTUALNIENIE PRZEPISÓW

TEMAT

**USTAWA O NARODOWYM BANKU POLSKIM
KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO
USTAWA O KOSZTACH SĄDOWYCH W SPRAWACH CYWILNYCH**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Sebastian Adamowicz.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustaw:

1) z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, art. 35 ust. 3 w celu zastąpienia zarządzenia Prezesa NBP rozporządzeniem wydanym przez właściwego ministra ds. finansów publicznych;

2) z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, art. 458² § 1 pkt 3 i art. 479⁵⁵ w celu włączenia do katalogu postępowań gospodarczych spraw dotyczących odpowiedzialności cywilnej w spółce prostej i uaktualnienia przepisów poprzez usunięcie odwołań do uchylonych artykułów;

3) z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, poprzez zastąpienie w art. 95 ust. 1 pkt 7 i art. 104 ust. 2 wyrażenia „organizacji społecznych”, wyrażeniem „organizacji pozarządowych”.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Wnoszący petycję zauważa, że zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o Narodowym Banku Polskim jego Prezes określa, w drodze zarządzenia, zasady i tryb postępowania przy zatrzymywaniu znaków pieniężnych (podejrzanych co do autentyczności) oraz postępowania z fałszywymi znakami. Jednak w opinii autora petycji zarządzenie wydane przez Prezesa ma jedynie charakter wewnętrzny i nie obowiązuje obywateli, a tylko podmioty organizacyjne podległe Narodowemu Bankowi Polskiemu. Autor petycji uważa, że to minister właściwy do spraw finansów publicznych powinien wydawać rozporządzenie w przedmiocie postępowania z podejrzanymi co do autentyczności znakami pieniężnymi.

Dlatego też autor petycji postuluje zmianę art. 35 ust. 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim, poprzez nadanie mu brzmienia: „Minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego, ministrem sprawiedliwości i ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określa, w drodze rozporządzenia, zasady i tryb postępowania przy zatrzymywaniu znaków pieniężnych (podejrzanych co do autentyczności) oraz postępowania z fałszywymi znakami pieniężnymi, kierując się potrzebą zapobiegania występowaniu w obrocie fałszywych znaków pieniężnych”.

Wnoszący petycję postuluje też zmianę Kodeksu postępowania cywilnego, gdyż stoi na stanowisku, że postępowanie w sprawach gospodarczych, które określone jest w art. 458² k.p.c. powinno zawierać w swoim katalogu, sprawy z tytułu odpowiedzialności cywilnej w spółce prostej, podobnie jak ma się to w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

czy spółki akcyjnej. W celu spełnienia tego postulatu autor petycji proponuje nadanie art. 458² § 1 pkt 3 k.p.c. następującego brzmienia: „Sprawami gospodarczymi są sprawy: ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 291-300, 300¹²³-300¹³⁴ i art. 479-490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych”.

Kolejną zmianą w Kodeksie postępowania cywilnego, jaką proponuje autor petycji, jest usunięcie z art. 479⁵⁵ k.p.c. (odwołanie do uchylonego 479⁵⁴ k.p.c.) i 479⁶⁶ k.p.c. (odwołanie do uchylonego 479⁶⁴ k.p.c.) odwołań do uchylonych przepisów.

Ponadto, autor petycji wskazując odpowiednie przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wnosi o ich zmianę, poprzez zastąpienie wyrazu „społecznych” wyrazem „pozarządowych” w art. 95 ust. 1 pkt 7 i art. 104 ust. 2.

Wnioskodawca uważa, że ustawa o kosztach sądowych w/w przepisach posługuje się pojęciem „organizacji społecznej”, tymczasem Kodeks postępowania cywilnego od 2011 r. używa pojęcia „organizacji pozarządowej”. Jak podnosi autor petycji niekonsekwencja terminologiczna jest uzasadnieniem dla proponowanych przez niego zmian.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 27 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 87 ust. 1 stanowi, że źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.

Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze działania organów, które je ustanowiły są również akty prawa miejscowego (art. 87 ust. 2).

Zgodnie z art. 92 rozporządzenia wydawane są przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

Na mocy art. 93 ust. 1 uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów. Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem (art. 93 ust. 3).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2019 r. poz. 1810 ze zm.) reguluje zasady i tryb emisji znaków pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Wzory i wartość nominalną banknotów oraz wzory, wartość nominalną, stop, próbę i masę monet oraz wielkość emisji znaków pieniężnych, jak również terminy wprowadzenia ich do obiegu ustala Prezes NBP w drodze zarządzenia (art. 33 ust. 1).

Zgodnie z art. 33 ust. 2 Prezes NBP może wycofywać z obiegu określone znaki pieniężne. Po upływie terminu określonego przez Prezesa NBP znaki te przestają być prawnym środkiem płatniczym na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i podlegają wymianie w wyznaczonych przez Prezesa NBP bankach.

Falszywe znaki pieniężne podlegają zatrzymaniu, bez prawa do zwrotu ich równowartości (art. 35 ust. 1). Przepis ten obowiązuje także falszywe banknoty i monety w walucie obcej.

Prezes NBP w zarządzeniu określa zasady i tryb postępowania przy zatrzymywaniu znaków pieniężnych (podejrzanych co do autentyczności) oraz postępowania z fałszywymi znakami pieniężnymi. Zarządzenie wymaga uzgodnienia z Ministrem Sprawiedliwości i ministrem właściwym do spraw wewnętrznych (art. 35 ust. 3).

Zarządzenie Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 31 sierpnia 1989 r. (M. P. Nr 32, poz. 255 ze zm.) w § 1 ust. 1 stanowi, że w razie przedstawienia w kasie banku lub innego podmiotu gospodarczego krajowego lub zagranicznego znaku pieniężnego (banknotu lub monety) sfalszowanego lub budzącego wątpliwości co do autentyczności, osoba działająca z ramienia banku lub innego podmiotu gospodarczego obowiązana jest taki znak pieniężny zatrzymać i o zatrzymaniu sporządzić protokół.

Zgodnie z § 3 zatrzymany znak pieniężny podmiot zatrzymujący przesyła niezwłocznie wraz z oryginałem protokołu właściwej terytorialnie jednostce Milicji Obywatelskiej. Drugi egzemplarz protokołu otrzymuje jako pokwitowanie osoba, która przedstawiła zatrzymany znak pieniężny, a trzeci egzemplarz pozostaje w aktach jednostki, która sporządziła protokół.

Jeżeli zachodzi podejrzenie, że zatrzymany znak pieniężny został sfalszowany przez osobę przedstawiającą znak lub jeżeli nasuwa się przypuszczenie, że osoba ta rozmyślnie puszcza w obieg sfalszowane znaki pieniężne, to jednostka, która zatrzymała znak pieniężny, obowiązana jest niezwłocznie wezwać organy Milicji Obywatelskiej (§ 4).

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688 ze zm.) w art. 3 ust. 2 stanowi, że organizacjami pozarządowymi są:

1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi

osobami prawnymi,

2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku

- osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.) zawiera katalog spraw gospodarczych podlegających rozpoznaniu w procesie.

Zgodnie z art. 458² k.p.c. sprawami gospodarczymi są sprawy:

1) ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej;

2) określone w pkt 1, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej;

3) ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń, o których mowa w art. 291-300 i art. 479-490 ustawy z dnia 15 września 2000 r. - Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 505);

4) przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku;

5) z umów o roboty budowlane oraz ze związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych;

6) z umów leasingu;

7) przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej;

8) między organami przedsiębiorstwa państwowego;

9) między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór;

10) z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego;

11) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem;

12) o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem.

Art. 479⁵⁵ k.p.c. stanowi, że przepisy art. 479³² § 1 (zażalenie na postanowienie Prezesa Urzędu wnosi się do sądu ochrony konkurencji i konsumentów w terminie tygodnia od dnia doręczenia tego postanowienia) i art. 479⁴⁷-479⁵⁴ (postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki) stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia Prezesa Urzędu.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 785 ze zm.) określa zasady i tryb pobierania kosztów sądowych w sprawach cywilnych, zasady ich zwrotu, wysokość opłat sądowych w sprawach cywilnych, zasady zwalniania od kosztów sądowych oraz umarzania, rozkładania na raty i odraczania terminu zapłaty należności sądowych.

Art. 95 ust. 1 pkt 7 stanowi, iż nie pobiera się opłat od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego.

Zgodnie z art. 104 ust. 1, nie mają obowiązku uiszczania opłat organizacje pożytku publicznego działające na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem spraw dotyczących prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej, stowarzyszenia ogrodowe w rozumieniu ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych, a także organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w sprawach dotyczących realizacji zleconego zadania publicznego na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Innym organizacjom społecznym, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych w ich własnych sprawach prowadzonych w związku z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, sportową, dobroczynną, samopomocową, w zakresie ochrony konsumenta, ochrony środowiska i opieki społecznej. Przyznając zwolnienie od kosztów sądowych, sąd uwzględni statutowe cele działalności danej organizacji i możliwości oraz potrzeby realizacji tych celów na drodze postępowania cywilnego (art. 104 ust. 2).

INFORMACJE DODATKOWE:

Do Sejmu 27 i 28 lutego 2020 r. wpłynęły dwie petycje o tożsamej treści i wnioskach jak petycja prezentowana (BKSP-145-IX-86/20 i BKSP-145-IX-87/20). Petycje 9 marca br. zostały skierowane do Komisji do Spraw Petycji, gdzie oczekują na rozpatrzenie.

Do Komisji do Spraw Petycji 16 kwietnia 2020 r. wpłynęła opinia Biura Analiz Sejmowych o petycji nr BKSP-145-IX-86/20 w sprawie zmiany art. 35 ust. 3 ustawy o NBP.

We wnioskach opinii stwierdzono, że zawarta w petycji postulat został oparty na prawidłowej ocenie prawnej, iż ustalenie wiążących podmioty prywatne zasad i trybu postępowania przy zatrzymywaniu znaków pieniężnych (podejrzanych co do autentyczności) oraz postępowania z fałszywymi znakami pieniężnymi powinno mieć formę rozporządzenia. Zarządzenie Prezesa NBP wydawane na podstawie art. 35 ust. 3 ustawy o NBP nie może nakładać obowiązków oraz kształtować sytuacji prawnej jednostek niepodlegających organizacyjnie Prezesowi NBP. Proponowana zmiana – uwzględniająca zgłoszone w opinii zastrzeżenie – służyłaby dostosowaniu ustawy o NBP do wymogów wynikających z Konstytucji RP.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804) uchylono art. 479⁵⁴ k.p.c., zwalniający dotychczasowo Prezesa Urzędu z obowiązku wnoszenia opłaty sądowej i zwrotu kosztów postępowania. Uchylenie przepisu było skutkiem uznania przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją art. 479³⁴ k.p.c., zwalniający Prezesa Urzędu z ponoszenia kosztów w ten sam sposób w postępowaniu w sprawach z zakresu ochrony konkurencji (zob. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 czerwca 2002 r., P 13/01, OTK - A 2002, nr 4).¹

Ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), zwrot „organizacja społeczna” został zastąpiony w k.p.c. terminem „organizacja pozarządowa”. Wskazane pojęcie jest od dawna stosowane zarówno w regulacjach międzynarodowych (np. art. 71 Karty Narodów Zjednoczonych), jak i krajowych porządkach prawnych (ang. *non governmental organizations* – NGO, niem. *Nichtregierungsorganisation* – NGR, franc. *organisation non gouvernementale* – ONG).²

OPRACOWAŁ

Maciej Kowalski

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

¹ K. Korus, Tytuł: Komentarz do niektórych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, zmienionych ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.04.172.1804) oraz ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U.05.13.98), Opublikowano: LEX/el., 2005.

² M. Maciejewska-Szałas, Organizacje pozarządowe i formy ich uczestnictwa w postępowaniu cywilnym, Gdańskie Studia Prawnicze, Tom XXXVIII, 2017 r.